

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

УДК 346.3

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2022.24.01>

МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В СИСТЕМІ ЗАСОБІВ ВИРІШЕННЯ АГРОЕКСПОРТНИХ СПОРІВ

Бакай Юлія Юріївна,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри земельного
та аграрного права
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків,
Україна)

Кузьміна Валерія Олександрівна,

студентка 4 курсу факультету
адвокатури
(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків,
Україна)

Актуальність обраної теми обумовлена насамперед тим, що гармонізація вітчизняного законодавства з європейськими стандартами сприяє впровадженню альтернативних способів вирішення спорів в нашій правовій системі. Так, Концепцією вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, ухваленої Указом Президента України від 10 травня 2006 р. № 361/2006, було визначено, що саме з метою розвантаження судів потрібно розвивати альтернативні (позасудові) способи врегулювання спорів, а також створювати умови для стимулювання дешевих і менш формалізованих способів їх врегулювання.

Альтернативне вирішення спорів (Alternative Dispute Resolution – ADR) вперше почали використовувати в США у 60-70 рр. ХХ ст., як протипагу офіційному правосуддю та реакцію на кризу в ефективності судової діяльності, високої вартості судових витрат, тривалості процесу, а також формальності судових процедур.

Агроекспортні спори відносяться до міжнародних комерційних спорів та являють собою протиріччя між суб'єктами господарсько-торговельної діяльності різних держав, що виникають із договірних правовідносин з реалізації сільськогосподарської продукції під час зовнішньоторгівельної діяльності. Визначальними рисами таких спорів є: 1) наявність іноземного елемента, тобто суб'єкти господарювання належать до різних держав із різними правовими, економічними та соціальними системами; 2) предметом спору є сільськогосподарська продукція, з приводу якої виник конфлікт між сторонами, це може бути як сировина, так і готова продукція;

3) відсутність єдиного міжнародного органу, який вирішував би такі комерційні спори; 4) є наслідком невиконання або неналежного виконання умов зовнішньоекономічного договору.

Привабливість альтернативних способів вирішення агроекспортних спорів безпосередньо залежить від можливості фактичного виконання й реалізації досягнутих домовленостей, враховуючи те, що в такому спорі присутній міжнародний елемент, суб'єкти перебувають в різних юрисдикціях тому дуже часто присутня відмінність законодавчого врегулювання альтернативних способів вирішення спорів в різних країнах світу, що в свою чергу призводить до труднощів під час виконання взаємної угоди.

Доцільно вказати, що використання альтернативних способів урегулювання агроекспортних спорів мають позитивний ефект, при цьому саме такі способи дозволяють скоротити строк розгляду справ, зменшити судові витрати, скоротити навантаження судів, досягти балансу інтересів сторін, що конфліктують, а тому потребують подальшого дослідження.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, агроекспорт, альтернативні способи врегулювання спорів, зовнішньоекономічний договір.

INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION IN THE SYSTEM OF OF AGRO-EXPORT DISPUTE RESOLUTION

Bakay Yuliia Yuriivna,
PhD in Law,
Assistant of the Department of Land
and Agrarian Law
(Yaroslav Mydryi National Law
University, Kharkiv, Ukraine)

Kuzmina Valeriia Oleksandrivna,
Student of the Faculty of Advocacy
(Yaroslav Mydryi National Law
University, Kharkiv, Ukraine)

The relevance of the chosen topic is due, first of all, to the fact that the harmonization of domestic legislation with European standards contributes to the introduction of alternative methods of dispute resolution in our legal system. Thus, the Concept for the Improvement of Legal Proceedings for the establishment of a fair trial in Ukraine, in accordance with European standards, adopted by the Decree of the President of Ukraine dated May 10, 2006, No. 361/2006, it was determined that it is precisely for the off-loading of courts that alternative (out-of-court) methods of dispute resolution should be developed, as well as conditions should be created to stimulate cheap and less formalized methods of their settlement.

The Alternative Dispute Resolution (ADR) was first used in the United States in the 1960s and 1970s as a counterbalance to official justice and a response to a crisis in judicial efficiency, high cost of court costs, length of the process, and formality of judicial procedures.

Agro-export disputes refer to international commercial disputes and represent contradictions between the subjects of economic and trade activities of different States arising from contractual legal relations for the sale of agricultural products during foreign trade activities. The defining features of such disputes are the following: 1) the existence of a foreign element, that is, business entities belong to different States with different legal,

economic, and social systems; 2) the subject of the dispute is agricultural products, in respect of which a conflict arose between the Parties; it can be both raw materials and finished products; 3) the absence of a single international body, resolving such commercial disputes; 4) it is a consequence of non-fulfillment or improper fulfillment of foreign economic agreement terms.

The attractiveness of alternative ways to resolve agro-export disputes directly depends on the possibility of actually performing and implementing the agreements reached, given that there is an international element in such a dispute, the subjects are in different jurisdictions, therefore, very often there is a difference in the legislative settlement of alternative dispute resolution methods in different countries of the world, which, in turn, leads to difficulties in the implementation of a mutual agreement.

It is advisable to point out that the use of alternative methods for resolving agro-export disputes has a positive effect, while it is these methods that can reduce the time for consideration of cases, cut legal costs, reduce the workload of the courts, achieve a balance of interests of the conflicting parties, and, therefore, require further research.

Key words: international commercial arbitration, agricultural export, alternative dispute resolution methods, foreign economic agreement.

Одним з найпоширеніших альтернативних способів вирішення агроекспортних спорів, який сьогодні успішно застосовують у багатьох країнах світу та привертають увагу представників вітчизняного агробізнесу, є міжнародний комерційний арбітраж.

Варто зазначити, що на сьогодні відсутнє законодавче закріплення терміну «міжнародний комерційний арбітраж». Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» визначає лише окремо «арбітраж» як будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України. А також термін «комерційний», який тлумачиться широко і охоплює питання, що впливають з усіх відносин торгового характеру, – як договірних, так і недоговірних. Відносини торгового характеру включають такі угоди, не обмежуючись ними: будь-які торгові угоди про поставку товарів або надання послуг чи обмін товарами або послугами; угоди про розподіл, торгове представництво; факторні операції; лізинг; інжиніринг; будівництво промислових об'єктів; надання консультативних послуг; купівля-продаж ліцензій; інвестування; фінансування; емісія облігацій, надання забезпечення за облігаціями; банківські послуги; страхування; угоди про експлуатацію або концесії; спільні підприємства та інші форми промислового або підприємницького співробітництва; перевезення товарів та пасажирів повітрям, морем, залізничними та автомобільними шляхами [1].

На думку А.В. Приходько, арбітраж є тим способом вирішення спору, який дозволяє забезпечити необхідний ступінь конфіденційності та право учасників на формування складу професійних арбітрів, які розглядатимуть спір, така можливість надає гнучкість та індивідуальність кожній справі, втім повноваження арбітру ґрунтуються на угоді між учасниками спору, тобто волі сторін, а не на загальному законі. Окрім того, арбітраж не протиставляється, а доповнює, знаходиться у логічному ланцюгу засобів вирішення спірних питань залежно від їх складності і доцільності залучення додаткових суб'єктів для знаходження консенсусу [2, с. 182].

О.М. Макеєва та Р.Р. Мудрик розглядають міжнародний комерційний арбітраж як правовий інститут, що застосовується для вирішення спорів, які виникають у сфері міжнародної торгівлі, який є системою правових норм, що регулює процесуальні

відносини арбітражного суду з іншими учасниками (сторонами) процесу, які добровільно передали вирішення спору до суду та уклали арбітражну угоду [3, с. 64].

Міжнародному комерційному арбітражу як особливому засобу вирішення спорів притаманні такі ознаки: спір вирішується третіми неупередженими особами (особою), арбітрами, які не є представниками сторін та/або судової влади відповідної держави; повноваження арбітрів випливають з угоди сторін; унаслідок укладання арбітражної угоди виключається компетенція державних судів у справі; спори, передані на розгляд арбітражу, можуть бути фактичного, правового або змішаного характеру; розгляд спору здійснюється на основі права і завершується винесенням арбітражного рішення, яке є остаточним і обов'язковим для сторін [4, с. 512].

Окрім того, О.П. Подцерковний виокремив чотири фундаментальні ознаки міжнародного комерційного арбітражу: міжнародний комерційний арбітраж є для сторін спору альтернативою національним державним судам; міжнародний комерційний арбітраж є недержавним (приватним) механізмом вирішення господарських спорів; міжнародний комерційний арбітраж обирається та контролюється самими сторонами господарського спору; рішення міжнародного комерційного арбітражу є остаточним і обов'язковим щодо прав та обов'язків сторін господарського спору [5].

Міжнародний комерційний арбітраж як різновид третейського розгляду, що містить іноземний елемент, у сучасних умовах являє собою основний і найбільш розповсюджений альтернативний спосіб вирішення спорів, що виникають між господарюючими суб'єктами під час здійснення ними зовнішньоекономічної діяльності, з усталеною практикою [6, с. 13].

Як свідчить міжнародний досвід, значна кількість спорів між сторонами зовнішньоекономічних контрактів, за якими експортується сільськогосподарська продукція, розглядається міжнародними комерційними арбітражами, які спеціалізуються на міжнародній торгівлі зерном, кормами, маслами, жирами. До таких організацій, зокрема, належать:

– Міжнародна асоціація торгівлі зерном та кормами (Grain and Feed Trade Association – GAFTA), яка на сьогодні нараховує близько 1900 членів з 98 країн світу. Метою GAFTA є розвиток сектору міжнародної торгівлі зерновими культурами та кормами, вдосконалення та стандартизація договірних умов, методів визначення ваги та якості товару, сертифікація, захист учасників ринку тощо.

– Федерація асоціацій торгівлі олійними, насінням олійних культур та жирами (Federation of Oils, Seeds and Fats Associations Ltd – FOSFA), до якої входить понад 1100 членів з 89 країн. FOSFA є міжнародним професійним співтовариством та арбітражним інститутом, метою якого є розвиток сектору міжнародної торгівлі олійними культурами, їх насінням та жирами, вдосконалення та стандартизація договірних умов та ін.

Важливим напрямом діяльності GAFTA та FOSFA є розробка стандартних контрактів залежно від виду сільськогосподарської продукції, умов поставки (CIF, FOB, FCA та ін.), а також регіону чи країни походження. Стандартні форми контрактів інкорпорують такі умови, як зважування сільськогосподарської продукції, апробації номінації судна, страхування, розвантаження товару, порушення умов контракту, форс-мажор тощо. Використання таких стандартних форм контрактів дозволяє сторонам заощаджувати час на його укладання, шляхом посилання у своєму договорі на конкретну стандартну форму та приділяти більше уваги таким важливим умовам як ціна, кількість, якість, специфікація тощо.

Для того щоб сторони міжнародного контракту могли звернутися до арбітражу GAFTA, FOSFA чи будь-якого іншого міжнародного комерційного арбітражу, має

бути укладена арбітражна угода у вигляді арбітражного застереження в контракті або у вигляді окремої угоди. Згідно зі статтею 7 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» арбітражною є угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними в зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер чи ні [1]. При цьому, варто зазначити, що торгівельні компанії усього світу можуть здійснювати свою діяльність у відповідності до єдиної системи стандартів, правил та принципів міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією, які розроблені GAFTA та FOSFA, а також звертатись до міжнародного комерційного арбітражу з метою захисту інтересів всіх учасників торгових операцій, незалежно від членства в таких організаціях. Окрім того, інкорпоруючи стандартну форму контракту, сторони інкорпорують арбітражне застереження.

Особливості розгляду міжнародним комерційним арбітражем GAFTA та FOSFA агроекспортних спорів полягають у наступному:

1. зазначені міжнародні арбітражі мають дворівневу систему: перша інстанція – арбітраж, друга – апеляція, тобто незважаючи на обов'язковість арбітражного рішення, воно може бути оскаржене не пізніше одного місяця після його винесення. При цьому, як правило склад трибуналу арбітражу GAFTA/FOSFA – три арбітри, кожна сторона призначає свого арбітра та після подання позову або заяви про застосування проміжних заходів забезпечення позову, GAFTA призначає третього арбітра, який очолює трибунал. В арбітражі FOSFA третій арбітр призначається відразу після призначення його двома сторонами або Федерацією без очікування подання позову або вчинення будь-яких інших процесуальних дій. Разом з тим, сторони можуть погодити розгляд справи одним арбітром;

2. спеціалізація – арбітри включені до списків (Gafta Qualified Arbitrator/ Fosfa Trading, Full Broker and Full Non-Trading Members) є висококваліфікованими спеціалістами, які мають спеціальні знання у сфері торгівлі зерновими та олійними культурами, їх насінням, кормами, жирами тощо, володіють досвідом у трейдингу, обізнані у торгових звичаях, специфіці ринку сільськогосподарської сировини, пройшли атестацію, на постійній основі підвищують свою кваліфікацію та не займаються юридичною практикою;

3. вартість проведення процедури є досить високою, так наприклад, розмір депозиту складає: £8000 – при розгляді справ одноособовим арбітром в першій інстанції; £12000 – при розгляді спорів обидві сторони якого є членами GAFTA; £13500 – якщо одна із сторін спору не є членом GAFTA; £15000 – якщо обидві сторони спору не є членами GAFTA; £17000 – всі справи, що розглядаються в апеляції. Вартість депозиту в першій інстанції FOSFA – £5000, в апеляції – £10000. Окрім того, вартість послуг арбітра визначається ним самостійно, але не може бути нижчою ніж £750;

4. простота розгляду спорів полягає в тому, що спір розглядається на підставі поданих сторонами документів, усні слухання не є обов'язковими, але можуть бути проведеними за клопотанням однієї зі сторін спору;

5. місцем проведення слухань справ є Лондон або будь-яке інше місце за погодженням сторін, однак світова пандемія COVID-19 вплинула й на процес проведення арбітражу. Враховуючи те, що багато країн обмежили можливість вільного пересування, заборонили міжнародне авіасполучення, запровадили режим самоізоляції по прибуттю до країни, що в свою чергу ускладнило процес проведення, до Правил GAFTA № 125 були внесені зміни, згідно з якими передбачено можливість дистанційно проводити слухання;

6. строки ініціювання арбітражу GAFTA залежать від категорії спору та умов поставки (CIF, CNF, FOB та ін.) й може складати від 10 днів до 1 року, FOSFA від 90 до 120 днів. В середньому строк розгляду спорів арбітражем GAFTA з трьома арбітрами складає 5-7 місяців, а при апеляційному розгляді – ще 7-9 місяців;

7. всі справи та рішення арбітражу є конфіденційними, враховуючи те, що розгляд спорів здійснюється на закритих засіданнях та особи, які беруть участь у розгляді справ не мають права розголошувати дані цієї справи або будь-яку інформацію, яка стала їм відома;

8. спори розглядаються за англійським правом, але це не позбавляє сторін права передбачити застосування іншого матеріального права до контракту. Заслуговує на увагу те, що саме англійське право є найпоширенішим для врегулювання міжнародних комерційних відносин у всьому світі, оскільки має передбачувану, адаптовану та розвинену для вирішення комерційних спорів правову систему.

В Україні комерційні спори, у тому числі агроекспортні, вирішуються Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України. Так, за 2020 рік було розглянуто 341 справу, з яких 36 належать до агропромислової галузі. До рекомендованого списку арбітрів входять 122 арбітри з 35 країн, серед яких науковці та практикуючі юристи, рекомендовані авторитетними міжнародними рейтингами Legal 500, Chambers&Partners та Who's Who Legal. 40 відсотків арбітрів – представники України та 60 – іноземних країн.

8 квітня 2021 року було зареєстровано проект Закону України № 5347 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності арбітражів», згідно з яким було запропоновано внести зміни до частини 1 статті 2 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» та передбачити можливість утворення в Україні постійно діючих арбітражних установ, крім Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України, засновниками яких пропонується визначити неприбуткові організації, що зареєстровані відповідно до законодавства України, або філії та представництва організацій, що зареєстровані відповідно до законодавства іноземної держави, та які є засновниками арбітражних установ за кордоном [7]. Доцільно зазначити з цього приводу, що внесення таких змін та розширення постійно діючих арбітражних установ є недоречним, оскільки, по-перше, в цьому немає об'єктивної потреби, існуючі арбітражні установи вирішують численні міжнародні комерційні спори між українськими та іноземними компаніями, по-друге, аналіз досвіду зарубіжних країн свідчить, що протягом багатьох десятиліть існують комерційні арбітражі, такі як GAFTA та FOSFA, які є провідними арбітражними установами у вирішенні міжнародних комерційних спорів, якими напрацьовані кращі практики, сформований висококваліфікований склад фахівців з вирішення таких спорів, впроваджуються найвищі стандарти арбітрування, володіють високим авторитетом та користуються довірою з боку бізнесу.

Важливим питанням на сьогодні є підвідомчість справ, пов'язаних з оскарженням рішень міжнародного комерційного арбітражу, визнанням та наданням дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу. Згідно з ч. 8 ст. 19 Цивільного процесуального кодексу України такі справи відносяться до юрисдикції загальних судів [8]. Господарські суди не наділені повноваженнями з розгляду справ, що стосуються рішень міжнародних комерційних арбітражів [6, с. 15]. Разом з тим, частинами 2 та 3 статті 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII [9] передбачено, місцеві загальні суди розглядають цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення

у випадках та порядку, визначених процесуальним законом. Місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені законом до їх юрисдикції. Враховуючи те, що за правовою природою справи, предметом яких є міжнародний комерційний арбітраж є господарськими. Уявляється доцільним внести зміни до чинного законодавства й віднести таку категорію справ до господарського судочинства. З цього приводу, доречною є думка Б. Львова, що саме господарські суди є ланкою, яка найбільше відповідає принципам професійного спеціалізованого судочинства, забезпечує оперативний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, що пов'язано зі швидкістю економічного обігу, убезпеченням від затягування вирішення спорів через загрози чималих витрат як для суб'єктів господарювання, так і для держави в цілому [6, с. 16].

Важливе значення на ефективність міжнародного комерційного арбітражу, як альтернативного способу вирішення спорів, має вжиття забезпечувальних заходів. Так, згідно зі ст. 9 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» звернення сторони до суду до або під час арбітражного розгляду з проханням про вжиття забезпечувальних заходів та винесення судом ухвали про вжиття таких заходів не є несумісними з арбітражною угодою [1]. Разом з тим, за статтею 25 Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затвердженого Рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 27 липня 2017 року № 25 (6) [10], будь-яка сторона може звернутися з письмовим обґрунтованим клопотанням до голови МКАС, а після сформування складу до Арбітражного суду, з проханням встановити забезпечувальні заходи. Забезпечувальні заходи мають бути співрозмірними із заявленими вимогами і застосовуватися лише у тому випадку, коли заявник документально обґрунтував необхідність їхнього вжиття з урахуванням наявності зв'язку між конкретними заходами щодо забезпечення позову і змістом вимог, обставинами, на яких ґрунтується позовна заява, а також доказами, які подані на підтвердження заявленого клопотання. Після розгляду клопотання суд виносить постанову про встановлення розміру та форми забезпечення вимог, яка є обов'язковою для сторін, виконується негайно й діє до винесення остаточного арбітражного рішення, якщо вона не буде змінена або скасована раніше в порядку передбаченому Регламентом. Варто зазначити, що ні Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж», ні вищезазначений Регламент МКАС не містить положень якими б були визначені порядок та строки розгляду клопотань про забезпечувальні заходи, а також види забезпечувальних заходів, які можуть бути застосовані міжнародним комерційним арбітражем. Окрім того, міжнародний комерційний арбітраж не має повноважень накладати арешт на майно або грошові кошти відповідача, забороняти вчиняти певні дії або зобов'язувати вчиняти певні дії, тому для захисту своїх інтересів позивач має звернутися до суду.

Судова практика свідчить про велику кількість таких справ, так наприклад, за Постановою Верховного Суду України від 24 вересня 2018 р. № 785/1018/18, № 61-19417ав18 компанія «СОФТКОММОДІТІС ТРЕЙДІНГ КОМПАНІ СА» звернулась з заявою забезпечити позов про стягнення збитків з компанії «ЕЛАН СОФТ ЛЛП» у результаті невиконання договору у справі № 17-152, яка передана на розгляд міжнародного комерційного арбітражу шляхом: накладення арешту на майно у вигляді пшениці фуражної українського походження 2017 року врожаю в кількості 1290,395 тон, що за умовами контракту належить компанії «ЕЛАН СОФТ ЛЛП» і знаходиться на складі іншого підприємства ТОВ «Фірма Давос» на території портового пункту Філія державного підприємства «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ», заборонити ТОВ «Фірма Давос» здійснювати дії, направлені на передачу компанії «ЕЛАН СОФТ

ЛПП» або іншій особі за вказівкою цієї компанії пшениці фуражної, заборони ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ» здійснювати дії за допомогою вантажного комплексу щодо вивантаження зі складу ТОВ «Фірма Давос» на території портового пункту Філія ДП «Морський торговельний порт Усть-Дунайськ».

Відповідно до ч. 3 ст. 149 та ч. 3 ст. 152 ЦПК України, за заявою сторони у справі, яка передана на розгляд міжнародного комерційного арбітражу, третейського суду, суд може вжити заходів забезпечення позову у порядку та з підстав, визначених цим кодексом, при цьому, заява про забезпечення позову має бути подана до апеляційного суду за місцезнаходженням арбітражу, третейського суду, місцезнаходженням відповідача або його майна за вибором заявника. Видами забезпечення позову є: накладення арешту на майно та (або) грошові кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачеві і знаходяться у нього чи в інших осіб; заборона вчиняти певні дії; заборону іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору або здійснювати платежі, або передавати майно відповідачеві чи виконувати щодо нього інші зобов'язання; зупинення митного оформлення товарів чи предметів тощо [8]. У вищезазначеній постанові Верховний Суд України дійшов висновку, що метою забезпечення позову є вжиття судом, у провадженні якого знаходиться справа, заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій із боку відповідача з тим, щоб забезпечити позивачу реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде прийняте на користь позивача, в тому числі задля попередження потенційних труднощів в подальшому при виконанні такого рішення. Забезпечення позову по суті – це обмеження суб'єктивних прав, свобод та інтересів відповідача або пов'язаних із ним інших осіб в інтересах забезпечення реалізації в майбутньому актів правосуддя і задоволення вимог позивача (заявника).

Викладене дозволяє зробити висновок, що виникнення спорів між сторонами зовнішньоекономічних договорів з реалізації сільськогосподарської продукції є звичайним та розповсюдженим явищем в процесі виконання умов таких контрактів. Результатом цих спорів можуть бути тривалі судові процеси чи більш популярна в міжнародній торгівлі альтернатива судам – міжнародний комерційний арбітраж. На сьогодні існує ціла система міжнародно-правових актів щодо діяльності міжнародного комерційного арбітражу, яка створює передумови для його розвитку у різних державах. А отже, кожна країна, яка зацікавлена в розвитку зовнішньоекономічних відносин має створити власне національне законодавство про міжнародний комерційний арбітраж, який буде базуватися на міжнародних нормах та принципах, але й водночас враховувати національну специфіку ринкових засад економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24.02.1994 р. № 4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>.
2. Приходько А.В. Теоретико-правовий аналіз існуючих альтернативних засобів врегулювання спорів у сфері міжнародного приватного права. Європейські перспективи. 2014. № 8. С. 178-185.
3. Макеєва О.М., Мудрик Р.Р. Міжнародний комерційний арбітраж: теоретико-правові аспекти. *Юридичний вісник*. 2020. № 3(56). С. 61-66.
4. Олексієнко А.В. Міжнародний комерційний арбітраж: сутність та переваги. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8. 2020. С. 511-514. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-8/127>.
5. Подцерковний О.П. Господарський процес. Х.: Одиссей, 2010. С. 640.

6. Львов Б. Вдосконалення національного законодавства у сфері міжнародного комерційного арбітражу і третейського розгляду спорів у процесі судової та конституційної реформ в Україні. *Право України*. 2016. № 5. С. 12-18.
7. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих аспектів України щодо вдосконалення діяльності арбітражів» від 08.04.2021 р. № 5347. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71614.
8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
9. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
10. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затв. Рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 27.07.2017 р. № 25 (6). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025571-17#Text>